

Васьківська Олена,
аспірант Інституту педагогіки НАПН, України

РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ: В УМОВАХ ВІРТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розвиток ІКТ усе більше «поглинає» людську свідомість. Від цього ІКТ-світу заміщуються живі інтеракції віртуальними зразками. Віртуальне середовище диктує свої умови діалогічному спілкуванню, яке опиняється під загрозою, адже поволі нівелюється роль і значення вправного володіння мовою, за якого формується комунікативна компетентність особистості. Діти все частіше віддають перевагу віртуальному спілкуванню, оперуючи різними «комп'ютерними» символами і смайликами зокрема. Школа залишається чи не єдиним місцем, де учні наживо спілкуються та навчаються висловлювати свої думки. Учителі мають ефективно формувати у старшокласників уміння діалогічного спілкування, адже це сприяє олюдненню знань, переведенню їх у практичну площину.

Формування комунікативної компетентності старшокласників залежить від форм і методів навчання, які вчитель використовує під час навчального процесу. За застосування технологій інтерактивного навчання учителеві слід бути добре підготовленим до уроку, володіти вміннями використовувати значну кількість супровідного матеріалу, проводити нестандартні уроки (бінарні, комбіновані, уроки з високим показником аксіологічності), наводити приклади з життя. Як зазначає Г. Васьківська, технології інтерактивного навчання виконують важливу роль як засіб упровадження ідей співпраці у начальний процес; за їх застосування відпрацьовуються навички, необхідні для взаємодії суб'єктів, розвивається емпатійна культура і культура рефлексії, що важливо за модернізації освітнього середовища [1].

Форми спілкування між співрозмовниками можуть бути найрізноманітнішими, однак, найчастіше навчання діалогічного мовлення зводиться лише до вправ на «запитання - відповідь», де окремі діалогічні єдності не завжди між собою логічно пов'язані.

Отже, завдання вчителя - знайти шляхи навчання діалогу, наближеному до діалогу природного. Перед учителем також постає необхідність створити умови, які сприятимуть формуванню в учнів уміння діалогічного мовлення. Це можуть бути такі технології спілкування учнів: «запитання - відповідь - контрзапитання» (поставлені запитання і виголошені відповіді піддаються потім колективному обговоренню); «імпровізація» (учні обирають цікаву для них тему; переносять події в нові умови; інтерпретують зміст того, що відбувається); «фінал історії» (учитель пропонує вигадати або сконструювати інший фінал відомого твору чи фільму) тощо.

У процесі формування у старшокласників комунікативної компетентності слід урахувати закономірності навчання мови, що є, як переконують науковці, взаємозв'язком між лінгвістичною теорією та мовленнєвою практикою, залежністю результатів навчання і засвоєння мови від потенціалу мовленнєвого середовища, яке створюється й функціонує в процесі навчання, детермінує повсякденне життя [2]. З іншого боку, віртуальне середовище загалом також має забезпечувати вміння позиціонувати себе, вести діалог з будь-яким співрозмовником, підтримувати контакт у спілкуванні з дотриманням норм і правил поведінки, грамотно розв'язувати конфліктні ситуації і уникати конфліктів у спілкуванні, змінювати (за потреби) свою мовну поведінку, оцінювати успішність ситуації спілкування тощо.

Ефективність формування умінь діалогічного спілкування старшокласників може бути досягнута за забезпечення кожному учневі умов становлення і зміцнення суб'єктної позиції, свободи вибору способів розв'язання навчальних задач і проблем на засадах аксіологічності. Отже, уміння діалогічного спілкування для молодшої людини стануть усвідомлено важливими як задля розвитку загальної культури спілкування, так і становлення її як особистості.

Список використаних джерел

1. Васьківська Г. О. Технології інтерактивного навчання у процесі підготовки майбутніх учителів: дидактичний аспект / Г.О. Васьківська // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / [ред. кол. : Безлюдний О. І. (гол. ред.) та ін.]. - Умань : ПП Жовтий, 2016. - Вип. 14. - С.18-25.

2. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах [Текст] / [М.І. Пентиліук, С.О. Караман, О.В. Караман, О.М. Горошкіна, З.П. Бакум та ін.] ; за ред. М.І. Пентиліук. - К. : Ленвіт, 2005. - 400 с.